Petteri Haveri
23.3.2022

Eduskunnan Ympäristö-, Maa- ja metsätalous- sekä Talousvaliokunta

Viite: HE 27/2022 – Lausunto hallituksen ehdotuksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunto hallituksen ehdotuksesta uudeksi ilmastolaiksi

Energiateollisuus ry:n (ET) kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksemme ja toteamme lausuntonamme seuraavaa.

Yleiset kommentit

ilmastolain päivitys on tervetullut ja tarpeellinen, jotta Suomi saavuttaa hiilineutraalisuuden vuoteen 2035 mennessä ja sen jälkeen hiilinegatiivisuuden.

Ilmastolain haasteena on yhteensovittaa siinä asetetut ilmastotavoitteet, ottaen huomioon ilmastolain soveltamisala. Ilmastolaissa luodaan kehys tarvittaville taakanjako- ja maankäyttösektorien päästövähennyksille ja nieluille. Ilmastolaissa esitettyjen tavoitteiden kannalta on kuitenkin myös keskeistä, miten päästövähennykset päästökauppasektorilla edistyvät, ja niitä ohjaa ensi sijassa yhteinen eurooppalainen tavoite. Tätä yhteensovittamista varten ilmastolaissa olisi hyvä olla selkeämmät viittaukset kansallisiin suunnittelujärjestelmiin, joissa tätä yhteensovittamista tehdään.

2035 tavoitteen kannalta aivan keskeistä on teollisuuden vähähiilisyysinvestointien edistyminen. Näitä investointeja ja vähähiilisyys-polkuja on kuvattu elinkeinoelämän vähähiilisyystiekartoissa. Olisimme odottaneet, että ilmastolain 2 § käsittelevässä perustelutekstissä olisi laajaan tiekarttatyöhön tehty selkeä viittaus. Nyt viittaus on ainoastaan 13 §:ssä, joka käsittelee ilmastopaneelin tehtäviä.

Ilmastolaissa asetettavien tavoitteiden saavuttamiselle erityisen tärkeää ovat päästöttömän sähkön investointi- ja toimintaedellytykset. Tulee myös huomioida, että sähköjärjestelmän toimintavarmuus tulee aina turvata säätöön kykenevällä tuotantomuodolla. Vesivoiman tuottamalla sähköjärjestelmää tukevalla ja tasapainottavalla säätövoimalla on ratkaiseva rooli siirryttäessä kohti hiilineutraalia sähköjärjestelmää, hiilineutraalia Suomea 2035 ja edelleen kohti hiilinegatiivisuutta. Olisimme odottaneet ilmastolain edellyttävän 3 §:ssä viranomaisia edistämään päästöttömän sähköntuotannon investointiedellytyksiä.

Kolmanneksi pidämme puutteena, ettei työ- ja elinkeinoministeriön noin kerran vaalikaudessa tekemää Ilmasto- ja energiastrategiaa ole sisällytetty ilmastolakiin. Se on keskeinen väline yhteensovitettaessa eri sektorien ilmasto- ja energiapoliittisia tavoitteita ja toimenpiteitä. Sen roolia suunnittelujärjestelmässä ei kuitenkaan ole kuvattu eikä määritelty, ja ilmastolaki olisi luonteva laki kuvata ilmasto- ja energiastrategian laadintaprosessi.

Yksityiskohtaiset kommentit

Kohta 2 § 1)

- Toivotamme tervetulleeksi nielujen huomioinnin tavoitteiden saavuttamisessa, sekä että perusteluteksteissä edelleen tarkennetaan nielujen käsittelyä suunnitelmissa. On tärkeää, että sekä luonnolliset että tekniset nielut huomioidaan ja tunnistetaan.

Kohta 2 § 2)

- Ehdotamme kohtaa poistettavaksi.

- On tärkeää, että ilmastolaissa on välineet seurata kahden päätavoitteen - hiilineutraali Suomi 2035 sekä taakanjako- ja maankäyttösektorien kasvihuonekaasupäästöjen määrän pienentyminen vähintään 90 % vuoden 1990 tasosta – mutta esitetyt välitavoitteet vuosille 2030 ja 2040 ovat vähän eripariset näiden kanssa sekä EU:sta tulevien ilmastopoliittisten velvoitteiden kanssa.

  Yksittäisten välitavoitteiden (2030 ja 2040) nostaminen lakiin voi lisäksi johtaa hankaliin hallinnollisiin tilanteisiin. Päästövähennykset eivät etene lineaarista polkua, vaan yksittäisillä teollisuuden investoinneilla ja muutoksilla voi olla huomattava vaikutus Suomen kokonaispäästöihin. Tavoiteltavaa on, että investoinnit tapahtuvat mieluummin aiemmin kuin myöhemmin, mutta on vaikeaa, ellei mahdotonta varmistaa, että jokin huomattava investointi tulisi käyttöön esimerkiksi 2029 eikä 2031.

- Kohta on myös ristiriidassa lain 3 § kanssa, joka aivan oikein toteaa, että

  ”Päästökauppasektoriin kuuluvista kasvihuonekaasujen päästöistä ja toimista niiden vähentämiseksi säädetään päästökauppalaissa (311/2011), lentoliikenteen päästökaupasta annetussa laissa (34/2010) ja Kioton mekanismien käytöstä annetussa laissa (109/2007)”

Uusi kohta 2 § 5)

- Keskeistä ilmastolaissa asetettavien tavoitteiden saavuttamiselle ovat päästöttömän sähkön investointi- ja toimintaedellytykset. Esitämme uutta kohtaa:
  ”5): Kansallisin toimin ja EU-vaikuttamisella edistetään päästöttömän sähköntuotannon investointi- ja toimintaedellytyksiä”

Kohta 3 §

- Esitämme lisättäväksi, että laissa säädetään viranomaisten tehtävistä edistää toiminnassaan investointeja päästöttömään sähköntuotantoon ja päästöttömän sähköntuotannon toimintaedellytyksiä.

Kohta 7 §

- pitäisimme perusteltuna mainita tässä myös työ- ja elinkeinoministeriön noin kerran vaalikaudessa tekemän Ilmasto- ja energiastrategian, ja esitämme uutta kohtaa ”5) kansallinen ilmasto- ja energiastrategia”

Kohta 8 § 6)

- Tämä on erittäin tärkeä kohta. Lisäksi suunnitelmat tulisi yhteensovittaa muun elinkeinoelämän vähähiilitiekarttoihin

Kohta 12a §

- esitämme lisättäväksi uutta pykälää, jossa kuvataan Työ- ja elinkeinoministeriön noin kerran vaalikaudessa tekemän Ilmasto- ja energiastrategia

Kohta 16 §

- Ilmastolain tavoitteiden seuranta (hiilineutraali Suomi 2035 ja vähintään 90 % päästövähennykset 2050 mennessä) on tärkeää
- Ilmastopolitiikan seurannan tulee olla johdonmukaista. Lakiesityksessä eri toimialojen tai sektorien toimijoiden roolia ei ole kuvattu, vaikka ilmastopolitiikan seuranta tulisi tehdä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa

Kohta 19 §

- Esitämme lisättäväksi viittauksen Työ- ja elinkeinoministeriön noin kerran vaalikaudessa tekemään Ilmasto- ja energiastrategiaan

Lisätiedot:
Petteri Haveri (petteri.haveri@energia.fi, 050 5711554)